

социалдемократията съ дребно-буржуазнитѣ елементи въ срѣдата ѝ, и да може тая частъ да се класосъзнае, се крие въ социалното положение на основното учителство. Голѣма частъ отъ последното бѣ скжсало всѣкаква връзка съ дребната буржуазия, съ нейното производство и се бѣ напълно пролетаризирало по условията на труда и начина на живота си. Ако презъ 1895 год. ние имавме едно учителство, което правѣше частъ отъ дребно-буржуазнитѣ стопанства и гледаше на своята професия или като на временно, или като на второстепенно препитание, то сега имаме едно учителство, което има за главенъ и постояненъ свой източникъ — наемната си заплата, и трудътъ на което подпада напълно подъ действието на ония закони, които регулиратъ труда на индустриалния пролетариатъ. А щомъ условията, при които се прилага учителския трудъ, сж ония на пролетариата, то и неговия начинъ на животъ изпада до положението на пролетарски. Конкуренцията въ учителскитѣ редове се бѣ вече появила въ достатъчни размѣри, за да не се третира народното учителство като привилегировано съсловие. Неговата заплата, правовото му положение, назначението, мѣстенето и уволнението му, моралнитѣ отношения между него и държавнитѣ агенти — всичко това бѣ турено въ ходъ и сведено до степенъта на обикновенитѣ пролетарски отношения къмъ капиталиститѣ, до степенъта на обикновенитѣ отношения между труда и капитала. На пролетарското положение на народното учителство не бъркаше обстоятелството, че то имаше парче имотъ. Този имотъ за грамадната маса учителство не играеше решаваща роля, като презъ 1895 год. Народното учителство, прочее, изпаднало въ такива пролетарски условия на труда и начинъ на живота, при настаналата икономическа промѣна и политическо избистряне на нашия животъ, не можеше да не се обхване отъ една пролетарска психика. Социалдемократията и тукъ достойно изигра своята роля на оплодотворителъ. Пролетарското положение на учителската професия бѣ вече фактъ въ живота, бѣ частица отъ материалната българска действителностъ; принципитѣ и тактиката на социалдемократията за чистата и непримирила класова борба дойдоха да запалятъ съзнанието на пролетаризиралото се учителство и по този начинъ да се тури въ логическа връзка пролетарското битие съ съответстващото му мислене.

Ето така се обясни появата на съзнателното учителско движение. Народното учителство по социалното си положение бѣ се пролетаризирало и бѣ подложено отъ страна на своя господарь — държавата, на една систематическа експлоатация и тероръ въ материално, морално и правово отношение, защото институтътъ — народната просвѣта, бѣ станалъ напълно класово-буржуазенъ. Народното учителство бѣ тласнато отъ самата необходимостъ да се стреми да разгадае собственото си мизерно положение и грубитѣ мародерски похвати на своя господарь — държавата. За тази цель не можеше да му послужи господарското становище на Бѣлг. Учителски Сюзъ, нито бѣ задоволителна неговата рабска тактика и действие; тукъ народното учителство се сблъска съ обективно върната теория на своята класа, която вече водѣше самостоятелна борба, освѣтлявана отъ научния социализъмъ, и съ нейната